

Ängsdals skolor AB
org.nr. 556480-0836

2023-05-16
Dnr SI 2022:8799

Beslut

efter kvalitetsgranskning av det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser vid Ängsdals skola i Malmö kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Ängsdals skola avseende kvaliteten inom det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser.

Granskningens syfte är att bedöma kvaliteten i de samråd som sker inom garantin för tidiga stödinsatser. I dessa samråd ska personal med specialpedagogisk kompetens bidra med sin kompetens till skolors arbete med att främja de yngres elevers språkliga (svenska) och matematiska utveckling.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av skolenhetens förberedelse och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd. Av författningsstödet framgår i vilka situationer som samråd ska ske och där beskrivs även de centrala begreppen i garantin.

Skolinspektionen besökte Ängsdals skola den 28 mars 2023. Besöket genomfördes av utredarna Ana-Maria Koci Spång och Anna-Carin Kostic.

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare och förskollärare som undervisar i förskoleklass.
- En gruppintervju lärare som undervisar i åk 1-3.
- En intervju med personal med specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med rektorn.
- Studier av dokument som begärts in från skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Den här granskningen är del av ett större regeringsuppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser

(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/garanti-for-tidiga-stodinsatser/>).

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2023.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att Ängsdals skola uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende samråd inom garantin för tidiga stödinsatser.

Skolinspektionens bedömningar

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet inom de granskade områdena fungerar väl.

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har etablerat ett nära samarbete dels med de samråd som genomförs inom ramen för garantin, dels i de samtal som förs om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas. Skolan har utarbetade rutiner för arbetet med garantin och även om garantins särskilda begrepp inte används genomgående finns det i personalgruppen en samsyn och gemensam förståelse för innebörden av dessa. Behov av kompetensutvecklingsinsatser som identifierats i arbetet med garantin lyfts till rektorn som verkar för att kompetensutveckling sätts in.

Granskningen visar vidare att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans och i analysen utgår de från vad det är som påverkar elevernas resultat. De använder vidare sina specifika kunskaper i samråd om vilket stöd som fungerar för olika elever samt reflekterar tillsammans, såväl vid särskilda avstämningstillfällen som löpande, över hur undervisningen och stödinsatser fungerat.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

En samsyn om garantins syfte präglar samarbetet mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har ett nära samarbete och att fungerande skriftliga rutiner för arbetet med garantin och dess samråd ligger till grund för samarbetet. Personal med specialpedagogisk kompetens beskriver i intervju att de tillsammans med lärare under innevarande läsår har sett ett behov av att ta ett omtag i att strukturera arbetet med garantin. Därmed justerades skolans årshjul och rutiner så att det nu även är tydliggjort när de olika samråden och särskild bedömning ska ske under läsåret.

Intervjuer som genomfördes under skolbesöket och inskickat material visar vidare att samarbetet mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens omfattar såväl arbetet med de obligatoriska materialen, de olika samråd som ska genomföras inom ramen för arbetet med garantin, som utveckling av undervisningen. I samtliga intervjuer beskrivs ett tätt samarbete kring elevers kunskapsutveckling och skolsituation. Elevers behov av stöd diskuteras och följs upp kontinuerligt på olika möten både i arbetslaget och med elevhälsan. Lärare lyfter även elevers behov av stöd enskilt med personal med specialpedagogisk kompetens, och personal med specialpedagogisk kompetens finns enligt lärare alltid nära till hands.

Samarbetet präglas vidare av en gemensam syn på vad arbetet med garantin förväntas leda till på skolan – att alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar och tidigt få stöd i sin kunskapsutveckling. Även lärare, personal med specialpedagogisk kompetens och rektorn visar i intervjuer att de har en samsyn om vad garantin för tidiga stödinsatser ska leda till på skolan. Lärare som undervisar i förskoleklassen beskriver exempelvis att de reflekterat kring att skolan har elevunderlag som kanske inte har så stora svårigheter. De behöver därför fokusera på att hitta ”gråzonsbarnen” och sätta in stödet tidigt i förskoleklassen så att elevernas svårigheter redan i åk 1 har minskat.

Förståelse för garantins specifika begrepp (”särskild bedömning”, ”indikation”, ”befara”) har enligt intervjuade lärare skapats under pedagogiska möten då de pratat om begreppen samt att de används i de obligatoriska materialen. Samtidigt uttrycker personal med specialpedagogisk kompetens ett behov av en begreppsdiskussion och ett mer professionellt arbete med möten, analys av resultat, samråd och dokumentation som lätt kan följas upp.

Skolinspektionen ser positivt på skolans utvecklingsarbete vad gäller att tydliggöra rutiner och strukturer för arbetet med garantin och vill i sammanhanget framhålla att genom att även föra samtal om innebörden i garantins specifika begrepp stärks en gemensam samsyn om garantin och dess syfte.

Behov av kompetensutveckling identifieras löpande i arbetet

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område. I intervjuer framkommer att arbetet med garantin har visat ett behov av ökad kompetens kopplad till undervisningen i matematik. Rektorn uppger i intervju att de exempelvis sett att elever har problem med ett moment i matematiken i de nationella proven i åk 3, vilket enligt rektorn visat att det är något som behöver utvecklas i undervisningen. Därför har rektorn gjort en satsning med förstelärare med ansvar att utveckla undervisningen i matematik.

I samtliga intervjuer beskrivs vidare att i samband med att de började se över sitt arbete med garantin uppmärksammades ett behov av en tydligare systematik och struktur varpå berörda lärare, personal med specialpedagogisk kompetens samt rektor gick en utbildning som Skolverket och SPSM höll om arbetet med garantin under hösten 2022.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödsatser

Motivering

Materialens resultat analyseras gemensamt för att undersöka vilket stöd som fungerar

Granskningen visar att när resultaten av de obligatoriska materialen analyseras utgår analysen från vad det är som påverkar elevernas resultat. I samtliga intervjuer framkommer att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens på olika sätt undersöker vad materialen visar och att deras reflektioner omfattar klassens samtliga elever och sker såväl på grupp- som på individnivå. I intervjuerna beskrivs exempelvis de två återkopplingstillfällen som lärare har med specialpedagogisk kompetens när de har resultaten klara från de obligatoriska materialen. Resultaten färgkodas av lärare och sen analyseras resultatet både på grupp- och individnivå tillsammans med specialpedagogisk kompetens. Diskussioner förs även om lärare eventuellt behöver ändra i undervisningen och om vilka elever som behöver extra stöttning av personal med specialpedagogisk kompetens. Lärare säger att "gråzonselever" kan de själva stötta i klassrummet men att elever med mer omfattande stödbehov kan behöva mer insatser utöver lärares anpassning i klassrummet.

Undervisningen diskuteras också under en fast mötestid en gång i veckan. Lärare beskriver att det är ett tillfälle då de resonerar om det är en undervisning som inte fungerar för alla och om de kan göra det på annat sätt, exempelvis genom placering i klassrummet, utgångsläget är att alla elever ska få rätt förutsättningar i klassrummet. I samtliga intervjuer framhålls att de på skolan har både möjlighet och kompetens att sätta in det stöd som behövs. Lärare i förskoleklassen betonar att det inte är någon elev som de känner att de har missat när de går i årskurs 3 då de på skolan har god kompetens och goda system att fånga upp det som behövs. Materialet som används i arbetet med garantin är enligt intervjuad personal bra och de anser att de inte tappar "gråzonselever".

Granskningen visar att samrådsarbetet sker på samma sätt oavsett vilken årskurs det rör sig om och att fokus är på såväl matematik som svenska.

Lärare och specialpedagog reflekterar tillsammans och tar stöd i varandras kompetens

Granskningen visar att kollegialt lärande genomsyrar skolans arbete. Fokus på utveckling av undervisningen är en ständigt pågående process och arbetet med garantin är en del av denna process.

I samtliga intervjuer framgår det att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tillsammans reflekterar och analyserar hur undervisningen fungerar för olika elever, och att detta leder till att undervisningen utvecklas. Lärare i lågstadiet beskriver exempelvis hur de har skapat två matematikgrupper utifrån analys av resultat på bedömningsstödet i årskurs 1. De anpassar undervisningen så att de elever som ligger på hög nivå får mer och de elever som behöver mer stöd får det.

Vidare framkommer att personal med specialpedagogisk kompetens och lärare i såväl förskoleklass som årskurs 1 och 3 tar stöd av varandras kompetenser och att lärare får hjälp att analysera sin egen undervisning som en del av arbetet med garantin. Lärare beskriver i intervju att personal med specialpedagogisk kompetens utgör ett nära stöd genom lektionsobservationer och handledning och att de planerar insatser tillsammans. Lärare i förskoleklass beskriver exempelvis hur de under möten med personal med specialpedagogisk kompetens samtalat om hur de arbetar i klassrummet med exempelvis bildstöd under genomgångar, och hur de kan nå vidare till de elever som behöver extra stöd. Stödet från personal med specialpedagogisk kompetens har exempelvis enligt en lärare fått hen att bli mer medveten om kvaliteten i undervisningen och att bedömning är viktig även i förskoleklassen.

Rektorn framhåller i intervju att den specialpedagogiska kompetensen tillför ett ytterligare lager i lärares arbete och gör att kompetensen höjs hos samtliga.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Roger Thuring

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Ana-Maria Koci Spång, (föredragande) och utredare Anna-Carin Kostic medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån Skolverkets rekommendationer för arbetet med garantin.¹

Följande områden granskas:

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens etablerar ett nära samarbete och samtalar om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas och hur arbetet ska leda till att syftet med garantin uppfylls.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar behov av och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens arbetar tillsammans utifrån organisationens och skolans rutiner och med frågorna vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens utvecklar en samsyn kring begrepp och målsättning för arbetet med garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras kompetens i arbetet med att möta elevernas varierande förutsättningar och behov.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar och analyserar tillsammans hur undervisningen har utgått från ett varierat sätt att lära och hur eleverna har fått möjlighet att visa sina kunskaper.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samtalar om vilket stöd som fungerar för eleven.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar tillsammans resultaten av de obligatoriska materialen utifrån vad det är som påverkar elevernas resultat.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Garanti för tidiga stödinsatser \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/garanti-for-tidiga-stodinsatser).

¹ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 2: Författningsstöd

Förberedelser och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I skollagen finns bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Enligt skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling. Den särskilda bedömningen ska göras om det, utifrån obligatoriska kartläggnings- och bedömningsmaterial, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som gäller för aktuell skolform.²

Om det efter en sådan särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie verksamheten eller göras en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd till rektorn enligt 7 §.³

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts. Resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.⁴

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av en elevs eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik samt vid planering av sådana extra anpassningar så att rätt stödinsatser utformas för eleven. Den ansvariga förskolläraren eller läraren ska också vid uppföljningen av det stöd som getts samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.⁵

² 3 kap. 4 § 1 st. skollagen (2010:800).

³ 3 kap. 4 § 2 st. skollagen.

⁴ 3 kap. 4 b § skollagen.

⁵ 3 kap. 4 a § skollagen.

Av förarbetena framgår att syftet med garantin för tidiga stödinsatser inte bara är att de elever som är i behov av stödinsatser ska få sådana insatser tidigt. Avsikten är också att det ska säkerställas att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov. Specialpedagogisk kompetens kan enligt förarbetena bidra till att stödinsatserna utformas på ett ändamålsenligt sätt och även bidra i utvärderingen av insatserna.⁶

Vidare anges i förarbetena att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar eller anmälan till rektorn enligt 7 § redan är uppfyllda. På vilket sätt samrådet ska genomföras måste avgöras från fall till fall. Även i fråga om planering måste det sätt på vilket samrådet ska genomföras avgöras från fall till fall.⁷

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.⁸ Vidare anges att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.⁹

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt hjälp de behöver. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁰

⁶ Regeringens proposition 2017/18:195. *Läsa, skriva räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*, s. 51 f.

⁷ Prop. 2017/18:195 s. 86.

⁸ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnitt En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.